

UDK 930.85(=83): 929 Ramač J.
DOI: 10.19090/gff.2022.2.335-339

PROF. DR JANKO RAMAČ
(1955–2022)

Dana 27. avgusta 2022. godine u 67. godini života stradao je u saobraćajnoj nesreći Janko Ramač, profesor Odseka za rusinistiku Filozofskog fakulteta Univerziteta u Novom Sadu.

Janko (Ђura) Ramač je rođen u Ruskom Krsturu 22. marta 1955. U rodnom selu završio je osnovnu školu, a takođe i gimnaziju 1975. g. Završio je i četiri razreda klasične gimnazije u Rimu. Na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu je diplomirao na Grupi za istoriju 1980. Četiri godine radio je kao kustos u Vojvođanskom muzeju u Novom Sadu. Na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu zaposlio se 1984. na Odseku za rusinistiku, praktično od njegovog osnivanja. Prešao je uobičajeni put univerzitetskog nastavnika. Do 1988. bio je asistent-pripravnik, zatim asistent (1988–1996) na predmetu *Istorija Rusina*. Magistarski rad *Privredni i društveni život Rusina u Južnoj Ugarskoj (1848–1918)* odbranio je na Filozofskom fakultetu u Beogradu na Grupi za istoriju 1990. Doktorsku disertaciju *Istorija Rusina u Južnoj Ugarskoj (1745–1918) / Історія русинів Південної Угорщини (1745–1918)* odbranio je na Istorijskom fakultetu Državnog univerziteta u Užgorodu u Ukrajini 1995. g. Usledio je izbor u zvanje docenta 1996, u zvanje vanrednog profesora 2001. i u zvanje redovnog profesora 2006.

U međuvremenu je od 2000–2003. g. boravio na postdoktorskoj specijalizaciji na Katedri za rusinistiku i ukrajinistiku na Visokoj školi u Njiređhazi u Mađarskoj. Specijalizacija je obuhvatala naučno-istraživački rad realizovan u Sečenji biblioteci u Budimpešti i Državnom arhivu Mađarske u Budimpešti, kao i predavanja za studente rusinistike i ukrajinistike na ukrajinskom jeziku tokom 6 semestara.

U okviru rada na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu učestvovao je u radu organa fakulteta (Nastavno-naučno veće, Savet fakulteta) i Univerziteta (član Stručnog veća za humanističke nauke od 2019); u komisijama za izbor u zvanje; kao mentor prilikom pisanja završnih radova studenata na osnovnim, master i doktorskim studijama; kao član komisije prilikom pisanja završnih radova studenata

na osnovnim, master, specijalističkim i doktorskim studijama; kao član komisije za pristupno predavanje asistenta prilikom izbora u zvanje docenta. Bio je i član komisija na odbrani diplomskih radova na Učiteljskom fakultetu u Somboru. Funkciju šefa Odseka za rusinistiku na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu vršio je u periodu od 2015 – 2021; nakon toga bio je zamenik šefa na istom odseku.

Na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu na osnovnim akademskim studijama predavao je predmete: *Folkloristika, Istorija Rusina I, Istorija Rusina II, Kulturna istorija Rusina*, a na master akademskim studijama *Rusinsko pitanje u Srednjoj Evropi u XX veku*. Držao je vežbe iz predmeta *Stara ukrajinska književnost*. Na postdiplomskim studijama predavao je *Istoriju ukrajinske kulture*. Na Filološkom fakultetu u Beogradu od 2002. godine, od samog osnivanja Odseka za ukrajinistiku, kao gostujući profesor držao je predavanja iz predmeta *Kulturna istorija ukrajinskog naroda 1 i 2* odnosno *Ukrajinska kultura 1 i 2*. Pojedina predavanja, cikluse predavanja ili semestralne kurseve držao je na domaćim i stranim univerzitetima. Prof. Ramač je u okviru programa Erasmus+ tri puta boravio kao predavač na Gdanjskom univerzitetu na Odeljenju za slavistiku, jednom na Prešovskom univerzitetu u Slovačkoj, kao i na Univerzitetu Mateja Bela u Banskjoj Bistrici u Slovačkoj, na Univerzitetu u Vroclavu, na Nacionalnom univerzitetu u Užgorodu, na Univerzitetu „Ivan Franko” u Lavovu, na Katedri za slavistiku u Triru, a držao je i on-line predavanje na Kijevskom nacionalnom univerzitetu „Taras Ševčenko”.

U okviru pedagoškog rada osim pripremanja literature za studente pripremao je i dodatke iz istorije Rusina za udžbenike istorije za osnovnu školu i gimnaziju na rusinskom jeziku. Tako je u udžbenicima za osnovnu školu na rusinskom nastavnom jeziku po prvi put dat sistematski pregled istorije Rusina od najranijih vremena do današnjih dana.

Osnovna oblast njegovog naučnog interesovanja bila je istorija Rusina u Južnoj Ugarskoj/Jugoslaviji. U okviru kulturne istorije Rusina bavio se proučavanjem istorijske građe i starijih rusinskih rukopisnih zbornika i epistolarnog nasleđa istaknutih ličnosti: H. Kosteljnika, V. Hnačuka, A. Duhnoviča... U svojim istraživanjima posvećivao se i folkloru Rusina i Ukrajinaca, modelima organizovanja verskog, prosvetnog i nacionalnog života ove nacionalne zajednice od XVII do kraja XX veka, kao i društveno-ekonomskim položajem Rusina u Ugarskoj. Takođe se bavio kulturnim i književnim vezama Rusina sa Srbima, Slovacima, Rumunima i drugim nacionalnim zajednicama Ugarske i njenim državama-naslednicama. U istraživanjima ove vrste ukazivao je da nacionalne i konfesionalne razlike nisu uvek prepreka za dobrosusedske odnose i saradnju.

Njegov rad u ovoj oblasti je prepoznat i od strane slovačke nacionalne zajednice u Srbiji. Prosvetna komisija Matice slovačke u Srbiji mu je na Slovačkim narodnim svečanostima 2018. u Bačkom Petrovcu uručila Posebno priznanje za zasluge na polju obrazovanja, vaspitanja i unapređivanja slovačkog jezika i slovačke kulture. U poslednjem periodu je njegov naučnoistraživački rad bio usmeren na istoriju i kulturnu istoriju Rusina u periodu između dva svetska rata, kao i na kulturne i nacionalne kontakte i saradnju Rusina u Jugoslaviji sa Ukrajinom, kao i Rusinima i Ukrajinčima u dijaspori.

Prof. Janko Ramač bavio se i prevođenjem etnografskog materijala na rusinski jezik sa srpskog, ukrajinskog, nemačkog i latinskog. Prevodio je i s ukrajinskog i rusinskog na srpski. Za prevod Biblije (u koautorstvu s književnikom Mihalom Ramačem) – prvi u svetu kompletan prevod Starog i Novog zaveta sa starogrčkog izvornika na rusinski jezik – dobio je Orden i Diplomu Viteza reda sv. pape Silvestera (Equites ordini Sancti Silvesteri papae).

Bio je inicijator organizovanja ili suorganizator nekoliko simpozijuma i konferencija u Novom Sadu („Interkulturalnost u obrazovanju 2018“; Drugi karpatski simpozijum, a ujedno i VII međunarodni naučni skup „Лемки, Бойки, Гуцули, Русини – история, сучасносц, матеріялна и духовна култура“ 2019; Međunarodna naučna konferencija „Seobe Ukrajinaca na prostor Bivše Jugoslavije“ (130 godina od doseljavanja) 2021. g.). Kao višegodišnjem učesniku na međunarodnim konferencijama koje se bijenalno organizuju u Poljskoj i Slovačkoj, prof. Ramaču je na konferenciji koja je 2017. održana u Banskoj Bistrici/Staroj Lesnoj u Slovačkoj dodeljeno posebno priznanje (*Pamätný list*) Katedre za istoriju Filozofskog fakulteta Univerziteta Mateja Bela u Banskoj Bistrici.

Učestvovao je na brojnim međunarodnim naučnim konferencijama u zemlji i inostranstvu: u Novom Sadu, Beogradu, Nišu, Ruskom Krsturu, Bačkom Petrovcu, Bekeščabi, Debrecinu, Kečkmetu, Njiređhazi, Baji, Triru, Tartuu, Nadlaku, Prešovu, Svidniku, Banskoj Bistrici, Užgorodu, Kijevu, Lavovu, Poznanju, Gdanjsku, Vroclavu, Slupsku, Brnu, Zagrebu i drugim mestima.

Bio je glavni i odgovorni urednik časopisa *Русинистични студии / Ruthenican Studies*, koji je na njegovu inicijativu pokrenut 2017. g. pri Odseku za rusinistiku, član uredništva časopisa *Годишњак Филозофског факултета Универзитета у Новом Саду* (od 2015), član uredništva ukrajinskog naučnog časopisa *Сумска старовина*, član uređivačkog kolegijuma za naučnu oblast u rusinskom časopisu za nauku, literaturu, kulturu i umetnost *Шветлосц*, član uredništva naučnog časopisa Filološkog fakulteta u Beogradu *Україністика и словенски свет, зборник научних радова* (od 2017) i inostrani član uredništva

naučnog časopisa Kijevskog univerziteta *Київські історичні студії / Kyiv Historical Studies* (od 2019). Takođe je bio član redakcije za istoriju *Enciklopedije Vojvodine*, član redakcije časopisa *Studia Ruthenica*, rusinsko-ukrajinskog hrišćanskog časopisa *Дзвони*, kao i član redakcije časopisa Centra za multikulturalnost u Novom Sadu *Informator*. Bio je urednik *Enciklopedije Rusina i Ukrajinaca Jugoslavije* i glavni i odgovorni urednik pilot izdanja ove enciklopedije. Bio je član i sekretar Akademskog društva Rusina i Ukrajinaca (u okviru Saveza Rusina i Ukrajinaca Srbije sa sedištem u Novom Sadu) i član Društva istoričara Srbije. Kao volonter bio je član Upravnog odbora Ekumenske humanitarne organizacije u Novom Sadu od 2012.

Prof. Ramač bio je rukovodilac ili učesnik na više domaćih naučnih projekata finansiranim od strane Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja Republike Srbije i Sekretarijata za visoko obrazovanje i naučnoistraživačku delatnost AP Vojvodine.

Objavio je: 15 knjiga (kao autor/koautor, prevodilac, editor/redaktor), 195 naučnih članaka, prikaza i priloga; poglavlja u 11 udžbenika istorije na rusinskom jeziku za osnovnu školu; 47 bibliografskih jedinica iz prevodilačke delatnosti, 4 bibliografske jedinice iz priređivačke delatnosti i 7 bibliografskih jedinica koje se odnose na uvodne reči i recenzije. Izuzetno bogata bibliografija svedoči o kontinuiranom naučnom radu. Puna bibliografija radova prof. Janka Ramača biće objavljena u zborniku radova sa međunarodnog naučnog skupa „U povodu 40 godina rusinistike na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu / 3 нагоди 40 рокох русинистики на Филозофским факултету у Новим Садзе“, koji je održan 30. septembra 2022. godine (zbornik je u pripremi).

Prof. Ramač je govorio i čitao nekoliko svetskih jezika: ukrajinski, italijanski, slovački, engleski, nemački, ruski, a služio se klasičnim jezicima – latinskim i starogrčkim. Naučne radove je pisao na rusinskom, srpskom i ukrajinskom jeziku, objavljivao je i na engleskom i slovačkom jeziku.

I pored izuzetno uspešnog pedagoškog i naučno-istraživačkog rada, prof. Janko Ramač je najvećim uspehom smatrao to što su njegove kćerke Ksenija, Tatjana i Kristina završile visoke škole, što su uspešne u svojim strukama i posvećene svojim porodicama.

Profesor Ramač je svojim radom i ličnim osobinama, jasnim i obrazloženim naučnim stavovima, čvrstim moralnim principima, nesebičnim zalaganjem i izuzetnom sistematičnošću u naučnim istraživanjima, koju je nasledio od svojih profesora na matičnom fakultetu, kao i predanom posvećenošću studentima, zaslužio epitet pouzdanog istoričara ne samo u vojvođanskim naučnim krugovima

već i šire, u evropskim, pa i svetskim okvirima. O tome svedoči njegova saradnja s kolegama iz Ukrajine, Poljske, Estonije, Slovačke, Mađarske, Rumunije, Italije, Japana i drugih zemalja. Zahvaljujući širokom krugu poznanstava, biblioteci Odeljenja za rusinski jezik na matičnom fakultetu obezbedio je veliki broj stranih publikacija. Celokupan rad istaknutog slaviste prof. Janka Ramača pruža nemerljiv doprinos fakultetu na kojem je proveo gotovo ceo radni vek, ostavlja dubok i neizbrisiv trag u historiografiji o Rusinima i nezaobilazna je osnova za slična istraživanja u navedenoj oblasti.

Profesor Janko Ramač sahranjen je u Kisaču 30. 08. 2022. godine.

Neka mu je večna slava i hvala!

Daniela Marčok

